

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет іноземної філології
Кафедра німецької філології

СИЛАБУС
вибіркової навчальної дисципліни

НІМЕЦЬКОМОВНА ЛІТЕРАТУРА МІГРАНТІВ

підготовки

магістра

спеціальності

035 «Філологія»

освітньо-професійної програми

«Мова і література (німецька). Переклад»

Луцьк 2022

Силабус вибіркової навчальної дисципліни «Німецькомовна література мігрантів» підготовки магістра галузі знань 03 «Гуманітарні науки», спеціальності 035 «Філологія», освітньо-професійної програми «Мова і література (німецька). Переклад».

Розробник: Лисецька Н. Г., доцент кафедри німецької філології, кандидат філологічних наук.

Силабус навчальної дисципліни затверджено на засіданні кафедри німецької філології
протокол №1 від 28 серпня 2020 р.

Силабус навчальної дисципліни перезатверджено на засіданні кафедри німецької філології
протокол №1 від 27 серпня 2021 р.

Силабус навчальної дисципліни перезатверджено на засіданні кафедри німецької філології
протокол № 21 від 20 червня 2022 р.

Завідувач кафедри:

(Застровська С. О.)

© Лисецька Н. Г., 2022 р.

I. Опис навчальної дисципліни

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	03 «Гуманітарні науки»	Нормативна
		Рік навчання 2
	035 «Філологія»	Семестр 3-й
Кількість годин / кредитів 120 год. / 4 кредити	«Мова і література (німецька). Переклад»	Лекції 6 год. Практичні (семінарські) 20 год. Консультації 8 год.
ІНДЗ: немає	Магістр	Самостійна робота 86 год.
		Форма контролю: залік
Мова навчання		німецька

II. Інформація про викладача

Прізвище, ім'я та по батькові	Лисецька Наталія Григорівна
Науковий ступінь	кандидат філологічних наук
Вчене звання	доцент
Посада	доцент кафедри німецької філології
Контактна інформація	тел. +380 332 72 16 36 lysetska.nataliya@vnu.edu.ua
Дні занять згідно розкладу: (http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?fbclid=IwAR0VGO0MAb494WEi7qwwQgwYyh3aOc6TEtS7tKUU8TBsFPWksGHF8aPA7-c)	

III. Опис дисципліни

1. Анотація курсу.

Силабус навчальної дисципліни «Німецькомовна література мігрантів» складено відповідно до освітньо-професійної програми «Мова і література (німецька). Переклад», підготовки магістра галузі знань 03 «Гуманітарні науки», спеціальності 035 «Філологія». Запропонований курс вивчається у третьому семестрі магістратури та входить до переліку вибірових дисциплін.

Німецькомовна література мігрантів розкриває низку проблем, які виникають у мультикультурному суспільстві, допомагає пізнати природу міжкультурних непорозумінь і способи їх подолання.

Зважаючи на всезростаючу роль міграційних процесів у всьому світі у сучасному суспільстві виникає потреба не лише вивчення питання глобалізації,

але й ідентифікації. Вагому роль у розвитку літератури завдячуємо письменникам, які мігрували у інші країни і відображали у своїй творчості проблеми мультикультурного суспільства. Їхня літературна спадщина зростає з кожним роком і розвиває сучасну німецьку мову.

2. Мета і завдання навчальної дисципліни.

Мета курсу ознайомити студентів з різновидом літератури, характерним для мультикультурної німецькомовної літератури останньої третини XX – початку XXI століття.

Основні завдання курсу:

- ознайомлення із причинами й історією появи міграційної літератури в німецькомовному літературному контексті;
- ознайомлення із розмаїттям тем і основними творами найважливіших лауреатів літературної премії імені Адальберта Шаміссо;
- розкриття рецепції творів авторів з міграційним бекграундом у німецькомовному світі;
- ознайомлення з особливостями культури націй та особливостями сприйняття німецької культури представниками іншим націй.

Курс навчання передбачає набуття таких вмінь:

- розпізнавати різні культурні нашарування в міграційних текстах;
- проводити постколоніальний аналіз тексту;
- визначати новизну літературних прийомів для німецькомовної літератури;
- визначати міжкультурну специфіку творів письменників з міграційним підґрунтям і їхнє місце в літературному процесі.

Методи навчання: пояснювально-ілюстративний метод; частково-пошуковий метод; проблемно-пошуковий метод; дослідницький; активний та інтерактивний методи; метод пояснення, тренування, практика в спілкуванні; методи дистанційного навчання.

Пререквізити курсу: Рівень володіння німецькою мовою B2, знання країнознавства та історії Німеччини.

3. Результати навчання (компетентості).

Відповідно до Стандарту вищої освіти України галузі знань 03 «Гуманітарні науки», спеціальності 035 «Філологія» для другого (магістерського) рівня вищої освіти, що був затверджений і введений в дію наказом Міністерства освіти і науки від 20 червня 2019 р. № 871, кінцеві вимоги до рівня знань та вмінь випускника-філолога експлікуються в набутих ним протягом навчання компетентностях та результатах навчання (URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2019/06/25/035-filologiya-magistr.pdf>).

У процесі вивчення курсу «Німецькомовна література мігрантів» студент повинен оволодіти такими загальними та спеціальними (фаховими, предметними) компетентностями, як:

Загальні компетентності:

ЗК 2. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 3. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

- ЗК 4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- ЗК 5. Здатність працювати в команді та автономно.
- ЗК 6. Здатність спілкуватися іноземною мовою.
- ЗК 7. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК 8. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- ЗК 9. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
- ЗК 10. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня.
- ЗК 11. Здатність проведення досліджень на належному рівні.
- ЗК 12. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

- ФК 2. Здатність осмислювати літературу як полісистему, розуміти еволюційний шлях розвитку вітчизняного і світового літературознавства.
- ФК 3. Здатність критично осмислювати історичні надбання та новітні досягнення філологічної науки.
- ФК 4. Здатність здійснювати науковий аналіз і структурування мовного / мовленнєвого й літературного матеріалу з урахуванням класичних і новітніх методологічних принципів.
- ФК 6. Здатність застосовувати поглиблені знання з обраної філологічної спеціалізації для вирішення професійних завдань.
- ФК 7. Здатність вільно користуватися спеціальною термінологією в обраній галузі філологічних досліджень.
- ФК 8. Усвідомлення ролі експресивних, емоційних, логічних засобів мови для досягнення запланованого прагматичного результату.
- ФК 9. Здатність ефективно й компетентно брати участь у різних формах наукової комунікації (конференції, круглі столи, дискусії, наукові публікації) в галузі філології.

Програмні результати навчання:

- ПРН 1. Оцінювати власну навчальну та науково-професійну діяльність, будувати і втілювати ефективну стратегію саморозвитку та професійного самовдосконалення.
- ПРН 2. Упевнено володіти державною та іноземною мовами для реалізації письмової та усної комунікації, зокрема в ситуаціях професійного й наукового спілкування; презентувати результати досліджень державною та іноземною мовами.
- ПРН 3. Застосовувати сучасні методики і технології, зокрема інформаційні, для успішного й ефективного здійснення професійної діяльності та забезпечення якості дослідження в конкретній філологічній галузі.
- ПРН 4. Оцінювати й критично аналізувати соціально, особистісно та професійно значущі проблеми і пропонувати шляхи їх вирішення у складних і непередбачуваних умовах, що потребує застосування нових підходів та прогнозування.

ПРН 5. Знаходити оптимальні шляхи ефективної взаємодії у професійному колективі та з представниками інших професійних груп різного рівня.

ПРН 6. Застосовувати знання про експресивні, емоційні, логічні засоби мови та техніку мовлення для досягнення запланованого прагматичного результату й організації успішної комунікації.

ПРН 8. Оцінювати історичні надбання та новітні досягнення літературознавства.

ПРН 9. Характеризувати теоретичні засади (концепції, категорії, принципи, основні поняття тощо) та прикладні аспекти обраної філологічної спеціалізації.

ПРН 10. Збирати й систематизувати мовні, літературні, фольклорні факти, інтерпретувати й перекладати тексти різних стилів і жанрів (залежно від обраної спеціалізації).

ПРН 11. Здійснювати науковий аналіз мовного, мовленнєвого й літературного матеріалу, інтерпретувати та структурувати його з урахуванням доцільних методологічних принципів, формулювати узагальнення на основі самостійно опрацьованих даних.

ПРН 12. Дотримуватися правил академічної доброчесності.

ПРН 13. Доступно й аргументовано пояснювати сутність конкретних філологічних питань, власну точку зору на них та її обґрунтування як фахівцям, так і широкому загалу, зокрема особам, які навчаються.

ПРН 14. Створювати, аналізувати й редагувати тексти різних стилів та жанрів.

ПРН 15. Обирати оптимальні дослідницькі підходи й методи для аналізу конкретного лінгвістичного чи літературного матеріалу.

ПРН 16. Використовувати спеціалізовані концептуальні знання з обраної філологічної галузі для розв'язання складних задач і проблем, що потребує оновлення та інтеграції знань, часто в умовах неповної/недостатньої інформації та суперечливих вимог.

4. Структура навчальної дисципліни.

Таблиця 2

Денна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лекції	Практ.	Сам. роб.	Конс.	*Форм а контролю/ Бали
Змістовий модуль 1. Theoretische Grundlagen						
Тема 1. Theoretische Grundlagen. Multikultur, Transkultur, Leitkultur, Interkultur.	4	2	-	2	-	ДС
Тема 2. Interkulturalität und Literaturwissenschaft.	5	2	-	2	1	ДС
Тема 3. Einwanderung prägt	4	2	-	2	-	ДС/5

Deutschland. „Vom Orientexpress zum Intercity“.						
Разом за 3М 1	13	6		6	1	5
Змістовий модуль 2. Deutschsprachige Migrantenliteratur						
Тема 4. MASCHA KALEKO „Emigranten-Monolog“ CYRUS ATABAY „Stadtplan von Samarkand“ HANS MAGNUS ENZENSBERGER „Kriegserklärung“ ADEL KARASHOLI „Das Seil“	4	-	2	2	-	C3
Тема 5. JOSEPH ROTH „Erdbeeren“ (Auszug) „Das judische Städtchen“ „Ukrainomanie“ „Der Furst und die Balalaika“ „Ukrajinkustarspilka“	11	-	2	8	1	C3/5
Тема 6. FRANCESCO MICIELI „Ich weiß nur, dass mein Vater große Hände hat“	10	-	2	8	-	C3
Тема 7. ALEV TEKINAY „Die Deutschprüfung“	11	-	2	8	1	C3
Тема 8. RAFIK SCHAMI „Subabe oder Wundersames aus der Fremde“ YOKO TAWADA „Von der Muttersprache zur Sprachmutter“	10	-	2	8	-	C3/5
Тема 9. FERIDUN ZAIMOGLU „Kieler Kunststücke“ SELIM OZDOGAN „Am Bahnhof“ RUMJANA ZACHARIEVA „Kamille“ ILIJA TROJANOW „Die doppelte Burgschaft“	11	-	2	8	1	C3/5
Тема 10. SHERKO FATAH „Gespräch in der alten Stadt“ DIMITRE DINEV „Wechselbäder“, „Totenwache“ ABBAS KHIDER „Der falsche Inder“ (Auszug)	11	-	2	8	1	C3/5
Тема 11. KATJA PETROWSKAJA „Vielleicht Esther“ (Auszug)	13	-	2	10	1	C3/5
Тема 12. SAŠA STANIŠIĆ „Herkunft“ (Auszüge)	13	-	2	10	1	C3/5
Тема 13. ILMA RAKUSA, MICHAEL M. THOSS „Hotel Europa“	13	-	2	10	1	C3/5
Разом за 3М 2	107	-	20	80	7	35
Всього годин / балів	120	6	20	86	8	40
Модульна контрольна робота						60
Разом						100

*Форми навчання і контролю: СЗ – семінарське заняття, ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РМГ – робота в малих групах, МКР / КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, а також доповідь, аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

5. Завдання для самостійного опрацювання.

Самостійна робота включає:

- 1) підготовку до практичних занять;
- 2) прочитання творів;
- 3) написання доповіді по прочитаному твору.

IV. Політика оцінювання

Поточне оцінювання знань студентів здійснюється за п'ятибальною системою та включає оцінювання роботи студентів під час аудиторних занять за усні та письмові відповіді, за участь у дискусіях і обговореннях. Всього за поточне оцінювання студенти можуть отримати 40 балів (накопичувальна система балів, які студенти можуть отримати за конкретні види діяльності в межах змістових модулів).

- Оцінка “*відмінно*” відповідає 5 балам за усні відповіді на аудиторних заняттях, написання письмових робіт і ставиться за широкі й системні знання теоретичного й практичного матеріалу з німецькомовної літератури мігрантів;

- Оцінка “*добре*” відповідає 4 балам за усні відповіді на аудиторних заняттях, написання письмових робіт і ставиться за хороші знання теоретичного й практичного матеріалу з німецькомовної літератури мігрантів;

- Оцінка “*задовільно*” відповідає 3 балам за усні відповіді на аудиторних заняттях, написання письмових робіт і ставиться за базові знання теоретичного й практичного матеріалу з німецькомовної літератури мігрантів;

- Оцінка “*незадовільно*” відповідає 0-2 балам за усні відповіді на аудиторних заняттях, написання письмових робіт і ставиться у випадку невиконання практичних завдань та незнання теоретичного матеріалу з німецькомовної літератури мігрантів.

Основні види роботи та принципи організації поточного та підсумкового оцінювання розкриті у відповідному [Положенні ВНУ імені Лесі Українки](#).

Політика викладача щодо студента. Відвідування занять є обов'язковим. Якщо студент не може бути присутнім на практичних заняттях, він має можливість працювати за індивідуальним планом.

Студенти, які є членами наукових проблемних груп, авторами статей і тез, доповідачами на наукових конференціях, переможцями та активними учасниками фахових студентських олімпіад, мають право протягом семестру за кожен виконаний вид діяльності одноразово отримати додаткові заохочувальні бали до відповідного ОК, якщо здійснена активність здобувачів відповідає профілю курсу. У цьому випадку студент інформує викладача/ів про свої

здобутки. Викладач має право самостійно визначити валідність, заявлених студентом отриманих результатів та приймає рішення щодо зарахування або незарахування таких балів:

- 3 бали – за результативну роботу у студентській проблемній групі (систематичне відвідування, обговорення), публікацію тез (підготовку матеріалів конференції) або виступ/и на конференції/ях без публікації/й, участь у I етапі Всеукраїнської студентської олімпіади;

- 5 балів – за публікацію статті/ей у збірнику студентських наукових праць, перемога у I етапі Всеукраїнської студентської олімпіади;

- 10 балів – за публікацію статті (статей) у збірнику наукових праць, що входить до категорії Б, або призове місце на II етапі Всеукраїнської студентської олімпіади;

- 15 балів – за перше місце на I етапі Всеукраїнської студентської олімпіади.

Здобувачам освіти можуть бути зараховані результати навчання, отримані у формальній, неформальній та/або інформальній освіті (професійні (фахові) курси/тренінги, громадянська освіта, онлайн-освіта, стажування). Процес зарахування регулюється [Положенням про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті ВНУ імені Лесі Українки](#) і рішенням науково-методичної комісії факультету від 03.02.2022 року, протокол № 7.

При цьому студент у встановлені терміни подає заяву на ім'я проректора та долучає усі необхідні документи до розгляду. Матеріали розглядаються на засіданні Предметної комісії, створеної розпорядженням декана факультету відповідно до схвальної резолюції проректора з навчальної роботи та рекрутації з урахуванням Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті ВНУ імені Лесі Українки.

Політика щодо академічної мобільності. Невід'ємною частиною вивчення іноземної мови та становлення кваліфікованого випускника вважаємо академічну мобільність, яка регулюється відповідним [Положенням про реалізацію права на академічну мобільність ВНУ імені Лесі Українки](#).

Політика щодо академічної доброчесності. [Кодекс академічної доброчесності ВНУ імені Лесі Українки](#) передбачає самостійну, чесну та відповідальну роботу студента над поставленими завданнями. Відповідальність за дотримання академічної доброчесності покладена як на викладачів, так і на здобувачів освіти, які в разі виявлення порушень академічної доброчесності несуть відповідальність.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Підготовка до практичних занять має бути вчасною. Якщо студент був відсутній на занятті з поважної причини (участь у конференції та конкурсах, академічна мобільність), він може здати семінар викладачу в індивідуальному режимі (коли викладач має години консультації на кафедрі німецької філології) або на його електронну скриньку. Дедлайном до кожного пропущеного практичного заняття вважається надсилання виконаних завдань практичного заняття на електронну скриньку

викладача до початку наступного практичного заняття або їх здавання на консультації викладачу.

V. Підсумковий контроль

Підсумковий контроль має одну складову: виконання підсумкової контрольної роботи (60 балів). У випадку незадовільної підсумкової оцінки або за бажанням підвищити рейтинг, студент може дібрати бали, виконавши певний вид робіт (наприклад, здати одну із тем або перездати якусь тему, написавши підсумковий тест тощо).

VI. Шкала оцінювання

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка
90 – 100	Відмінно
82 – 89	Дуже добре
75 – 81	Добре
67 – 74	Задовільно
60 – 66	Достатньо
1 – 59	Незадовільно

Перелік питань до заліку

1. Multikultur, Transkultur, Leitkultur, Interkultur.
2. Interkulturalität und Literaturwissenschaft.
3. Die Lyrik der deutschsprachigen Migrantenliteratur.
4. Joseph Roth und die Problematik seiner Werke.
5. Francesco Micieli „Ich weiß nur, dass mein Vater große Hände hat“.
6. Alev Tekinay „Die Deutschprüfung“.
7. Yoko Tawada „Von der Muttersprache zur Sprachmutter“.
8. Selim Ozdogan „Am Bahnhof“.
9. Abbas Khider „Der falsche Inder“ (Auszug).
10. Katja Petrowskaja „Vielleicht Esther“ (Auszug).
11. Saša Stanišić „Herkunft“ (Auszüge).
12. Ilma Rakusa, Michael M. Thoss „Hotel Europa“.

VII. Рекомендована література та інтернет-ресурси ***Основна література:***

1. Chiellino C. (Hg.). Interkulturelle Literatur in Deutschland: Ein Handbuch. Stuttgart: Metzler, 2000.
2. Lottmann J. (Hg.). Kanaksta: Von deutschen und anderen Ausländern. Berlin: Quadriga, 1999.

3. Nicklas H. Burkhard Müller und Hagen Kordes (Hrsg.) Interkulturell denken und handeln: Theoretische Grundlagen und gesellschaftliche Praxis. Bonn: Lizenzsaugabe Bundeszentrale für Politische Bildung, 2006.
4. Давиденко Г., Чайка О., Гричаник Н., Кушнерьова М. Історія новітньої зарубіжної літератури : навчальний посібник. Київ: «Центр учбової літератури», 2017. 274 с.
5. Скорина Л. Аналіз художнього твору : навч. посібник для студентів гуманітарних спеціальностей (філологія, літературна творчість, журналістика). Тернопіль: Навчальна книга «Богдан», 2013. 424 с.

Додаткова література:

1. Fremdheit, Identität und Integration – Einwanderungsland Deutschland, extra 3 (NDR). URL: <https://www.youtube.com/watch?v=ihkJi7AqZ4E>
2. Goethe Institut, Migration und Integration.
URL: <http://www.goethe.de/lhr/prj/daz/deindex.htm>
2. Heinrich-Böll- Stiftung, *Migrationsliteratur: Eine neue deutsche Literatur? Dossier* (2009). URL:
https://heimatkunde.boell.de/sites/default/files/dossier_migrationsliteratur.pdf
3. Lebenswege vor Ort: Landesvertretung Rheinland-Pfalz in Berlin:
URL: <https://www.youtube.com/watch?v=T96jS4qCrLg>
4. Vom Gastarbeiter zum Nachbarn - 50 Jahre deutsch-türkisches Anwerbeabkommen (DW):
URL: <https://www.youtube.com/watch?v=OA7d2U3KHSo>
5. Zuwanderung – Gewinn oder Verlust, ARD-alpha:
URL: <https://www.youtube.com/watch?v=YfTCwWFieZw>

INTERKULTURELLE LYRIK

1. Zu Jose F.A. Oliver:
URL: <https://www.lyrikline.org/de/gedichte/beobachte-5574>
2. Zu Ozlem Ozgul Dundar:
URL: <https://www.lyrikline.org/de/gedichte/bilder-schweifen-vor-derretina-12295>
3. Zu Mascha Kaleko:
URL: <https://www.lyrikline.org/de/gedichte/bescheidene-anfrage-1585>
4. Zu Odile Kennel:
URL: <https://www.lyrikline.org/de/gedichte/i-dann-fing-ich-noch-einmalmit-der-zeile-i-11645>
5. Zu Oskar Pastior:
URL: <https://www.lyrikline.org/de/gedichte/abschrankung-istwegweiser-188>
6. Zu Valeri Scherstjanoi:
URL: <https://www.lyrikline.org/de/gedichte/oh-laeutet-lauthaelse-11068>
7. Zu Thien Tran:
URL: <https://www.lyrikline.org/de/gedichte/close-reading-5687>

AUTORINNEN und AUTOREN

1. Zu Abbas Khider: URL: <https://www.br.de/fernsehen/ardalpha/sendungen/alpha-forum/abbas-khider-sendung-100.html>
2. Zu Kaja Petrowskaja:
URL: <https://www.youtube.com/watch?v=wUQatgpYzTM>
3. Zu Saša Stanišić:
URL: <https://www.youtube.com/watch?v=T-SiBX5J2fI>
4. Zu Feridun Zaimoglu:
URL: <https://www.br.de/mediathek/video/feridun-zaimoglu-kanaksprak-av:584f88ad3b467900119ea3b3>